

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ“
ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

Лекция № 3

Приоритети и модели на здравните системи в развитите страни

Доц. д-р Гена Грънчарова, д.м.

Проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, д.м.н.

Част I

ПРИОРИТЕТИ НА ЗДРАВНАТА ПОЛИТИКА В РАЗВИТИТЕ СТРАНИ

- **Определение на основните понятия: здравна политика, здравна стратегия и здравен мениджмънт**
- **Нива на здравна политика и здравни органи**
- **Приоритети на здравната политика в развитите страни**

5/2/2020

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ПОНЯТИЯ

ЗДРАВНА ПОЛИТИКА

1 - СИСТЕМА ОТ ДЪЛГОСРОЧНИ ПОЛИТИЧЕСКИ РЕШЕНИЯ, КОИТО ДАДЕНА СТРАНА ПРИЕМА В ОБЛАСТТА НА ОПАЗВАНЕ ЗДРАВЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО.

2 - ОФИЦИАЛНО СТАНОВИЩЕ НА ДАДЕНА СТРАНА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЗДРАВЕТО И ПЪТИЩАТА ЗА НЕГОВОТО ОПАЗВАНЕ.

3 - КОМПЛЕКС ОТ РЕШЕНИЯ И МЕРОПРИЯТИЯ В ОТГОВОР НА КОНКРЕТНИ ЗДРАВНИ ПОТРЕБНОСТИ, СЪОБРАЗЕНИ С НАЛИЧНИТЕ РЕСУРСИ НА ЗДРАВНАТА СЛУЖБА И С ТЕНДЕНЦИИТЕ НА ОБЩАТА И СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА.

4 – СРЕДСТВО, ПРИЛАГАНО С ЦЕЛ ДА СЕ ПРЕДИЗВИКАТ ОРГАНИЗИРАНИ УСИЛИЯ ЗА ПРИВЛИЧАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ ИНТЕРЕС КЪМ ПРОБЛЕМИТЕ НА ЗДРАВЕТО, ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА БОЛЕСТИТЕ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УКРЕПВАНЕ НА ЗДРАВЕТО ЧРЕЗ ПРИЛАГАНЕ НА НАУЧНИ ЗНАНИЯ И ПОДХОДЯЩИ ТЕХНОЛОГИИ.

ЦЕЛ

- **мобилизиране на обществения интерес**

ДЕЙСТВИЕ, което трябва да се постигне

- **организирани усилия на обществото**

РЕЗУЛТАТ

- **прилагането на съответни знания и технологии**

ОБЕКТ

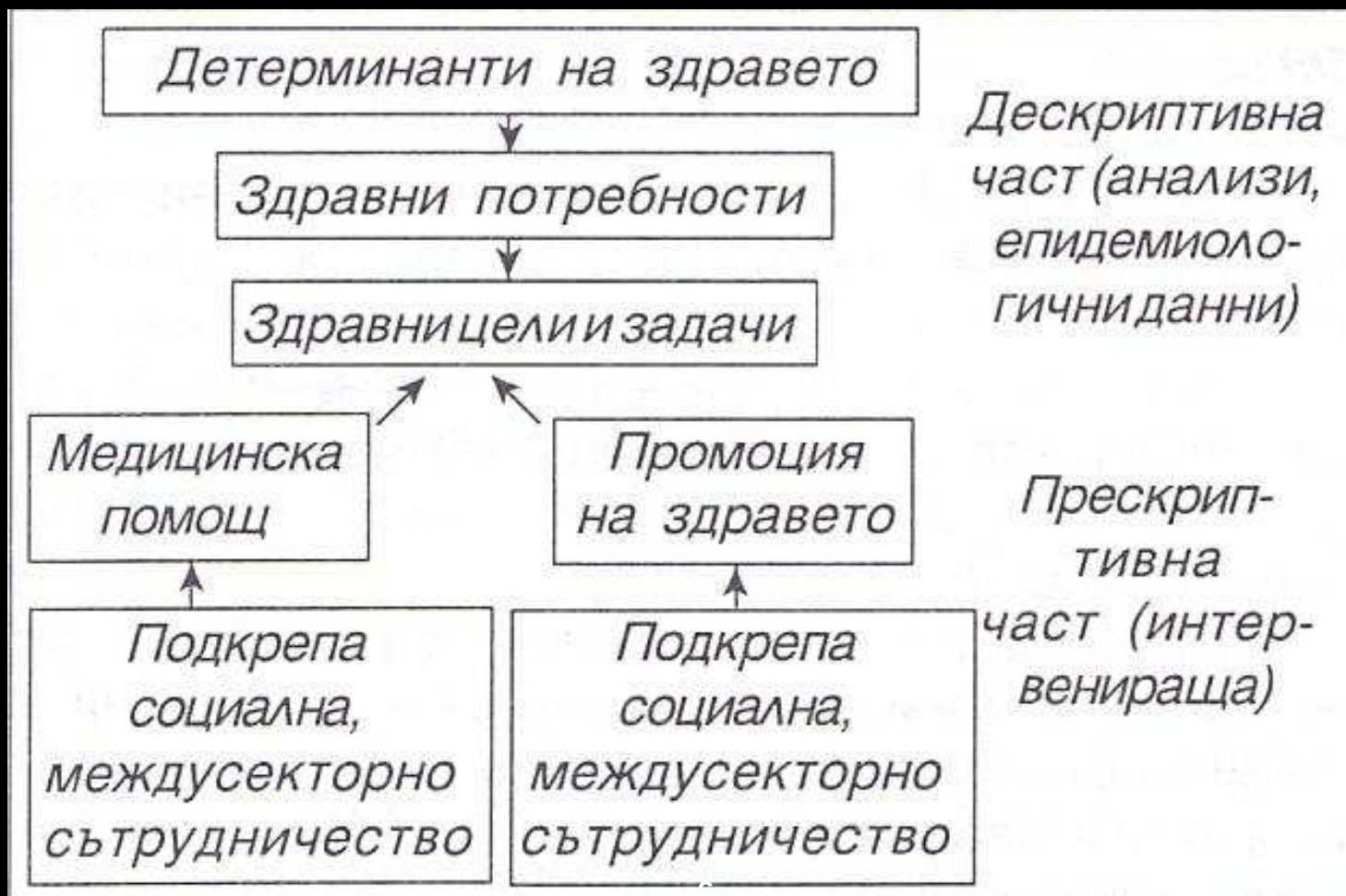
- **обществени процеси влияещи върху здравето**

ПРЕДМЕТ

- **подходите за привличане на обществения интерес**

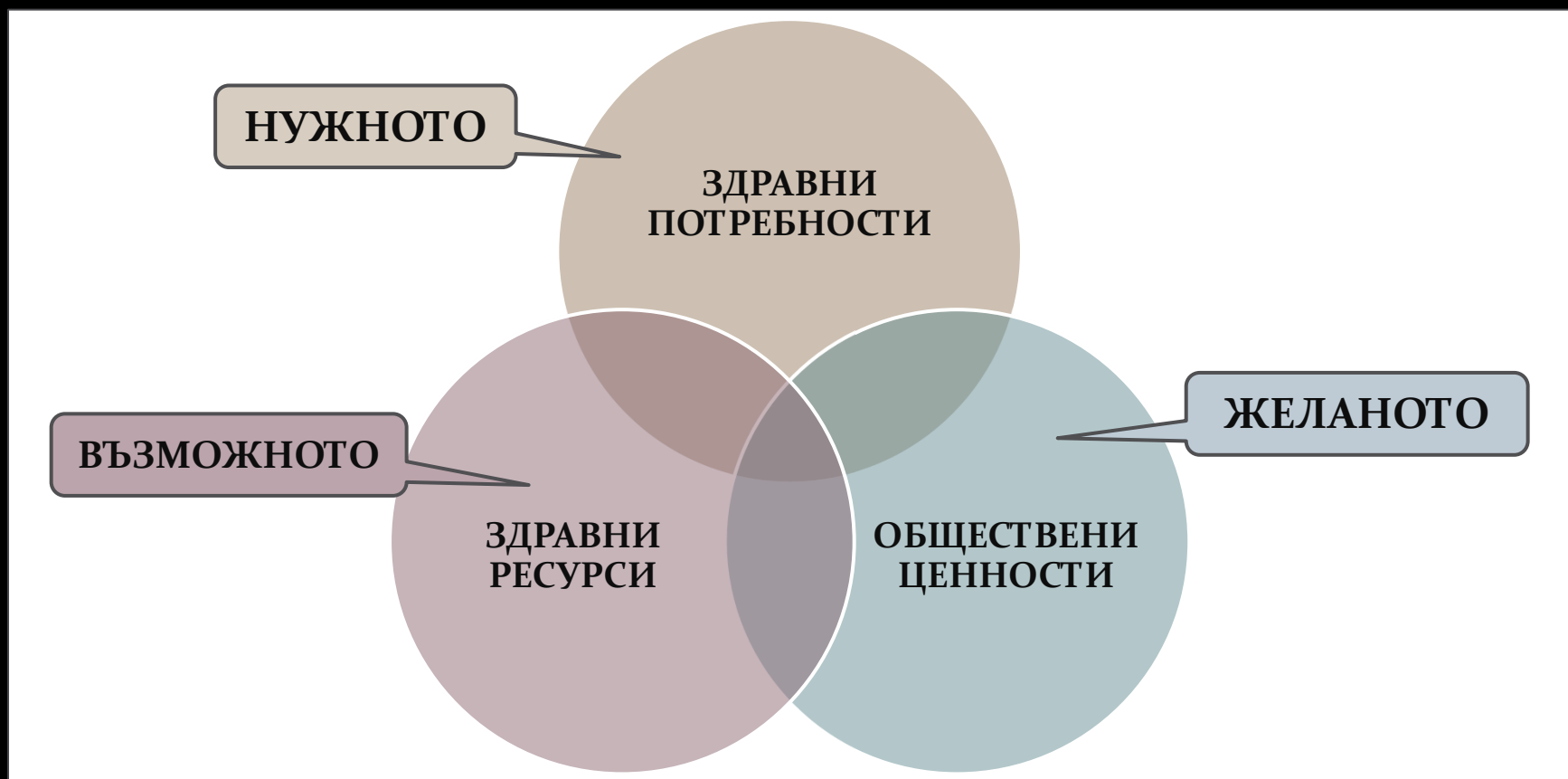
5/2/2020

СТРУКТУРА НА ЗДРАВНАТА ПОЛИТИКА

5/2/2020

ФОРМИРАНЕ НА ЗДРАВНАТА ПОЛИТИКА

5/2/2020

ИНСТРУМЕНТИ НА ЗДРАВНАТА ПОЛИТИКА

5/2/2020

ЗДРАВНА СТРАТЕГИЯ

**КАКВО ИСКАМЕ ДА ПОСТИГНЕМ, КАКВИ РЕСУРСИ
СА НЕОБХОДИМИ, КЪДЕ ДА СЕ СЪСРЕДОТОЧАТ И
КАК ДА СЕ РАЗПРЕДЕЛЯТ ВЪВ ВРЕМЕТО.**

5/2/2020

ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ

**КОНКРЕТНАТА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ЗДРАВНАТА
ПОЛИТИКА ЧРЕЗ СПЕЦИФИЧНИ УПРАВЛЕНЧЕСКИ
ТЕХНОЛОГИИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТ
НА СИСТЕМАТА.**

5/2/2020

НИВА НА ЗДРАВНА ПОЛИТИКА И ЗДРАВНИ ОРГАНИ

5/2/2020

ЗДРАВНИ ОРГАНИ

НАЦИОНАЛНО НИВО

РЕГИОНАЛНО НИВО

- Регионални здравни инспекции

ОБЩИНСКО НИВО

- Комисии по здравеопазване в Общинските съвети

НИВО НА ЗДРАВНОТО ЗАВЕДЕНИЕ

- Съвет на директорите, Изпълнителен директор и Консултативни органи (медицински съвет, ЛКК др.)

ЗДРАВНИ ОРГАНИ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Народно събрание

Законодателна
власт

Парламентарна
комисия по
здравеопазване

Обсъжда и
внося за
разглеждане

- Министерски
съвет -
Министерство на
здравеопазването

Координира
здравните
дейности

5/2/2020

**ПРИОРИТЕТИ НА ЗДРАВНАТА
ПОЛИТИКА В РАЗВИТИТЕ СТРАНИ**

1

ИНТЕГРАЛЕН ПОДХОД В УПРАВЛЕНИЕТО И ФУНКЦИОНИРАНЕТО НА ЗДРАВНИТЕ СИСТЕМИ

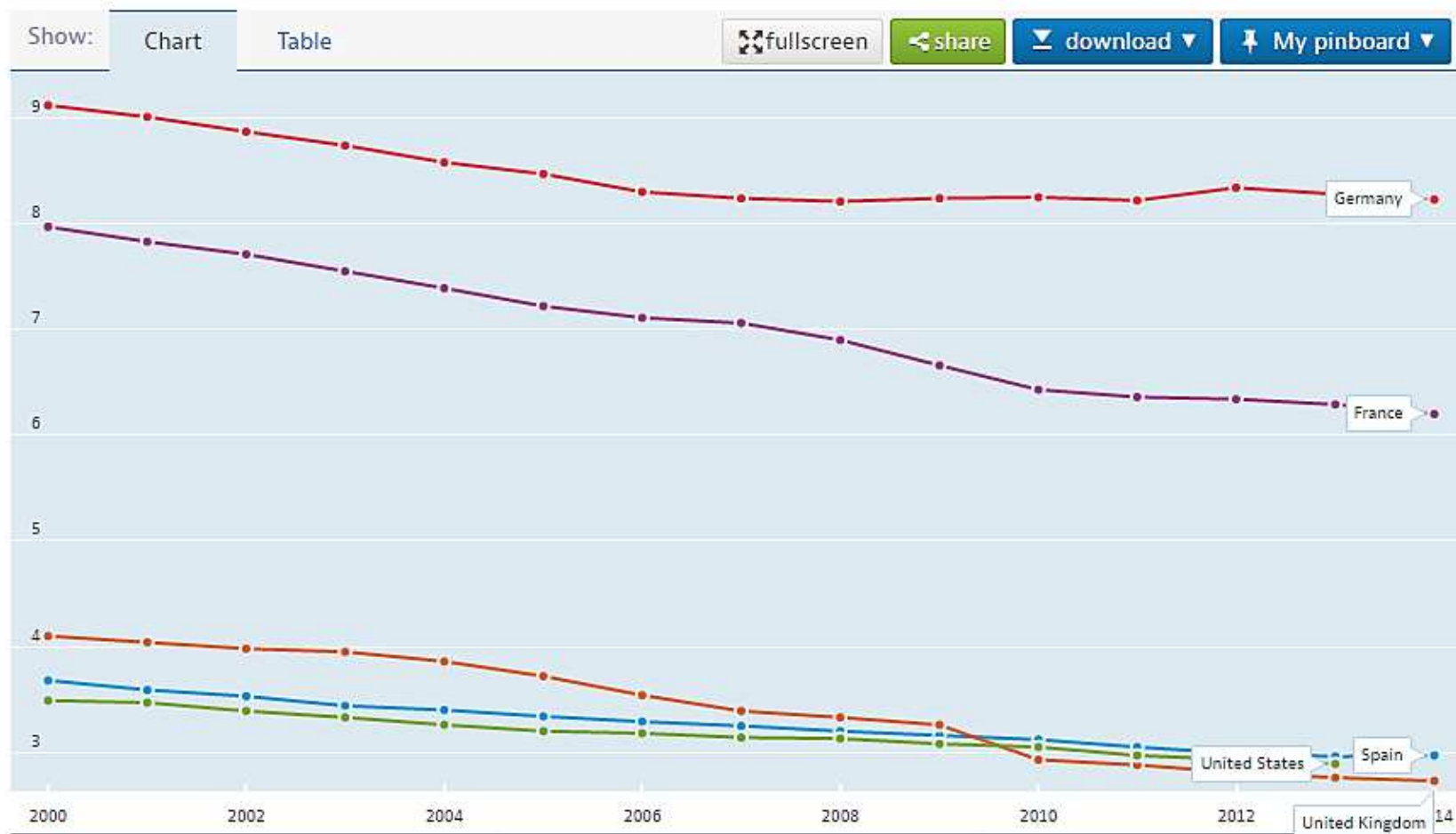
- междусекторно сътрудничество;
- междуведомствената координация;
- взаимодействие между нивата на медицинска помощ - първична, вторична и третична.

2

ПРЕОРИЕНТИРАНЕ ОТ БОЛНИЧНА ПОМОЩ КЪМ РАЗШИРЯВАНЕ НА ПЪРВИЧНИ ЗДРАВНИ ГРИЖИ

Hospital beds Total, Per 1 000 inhabitants, 2000 - 2014

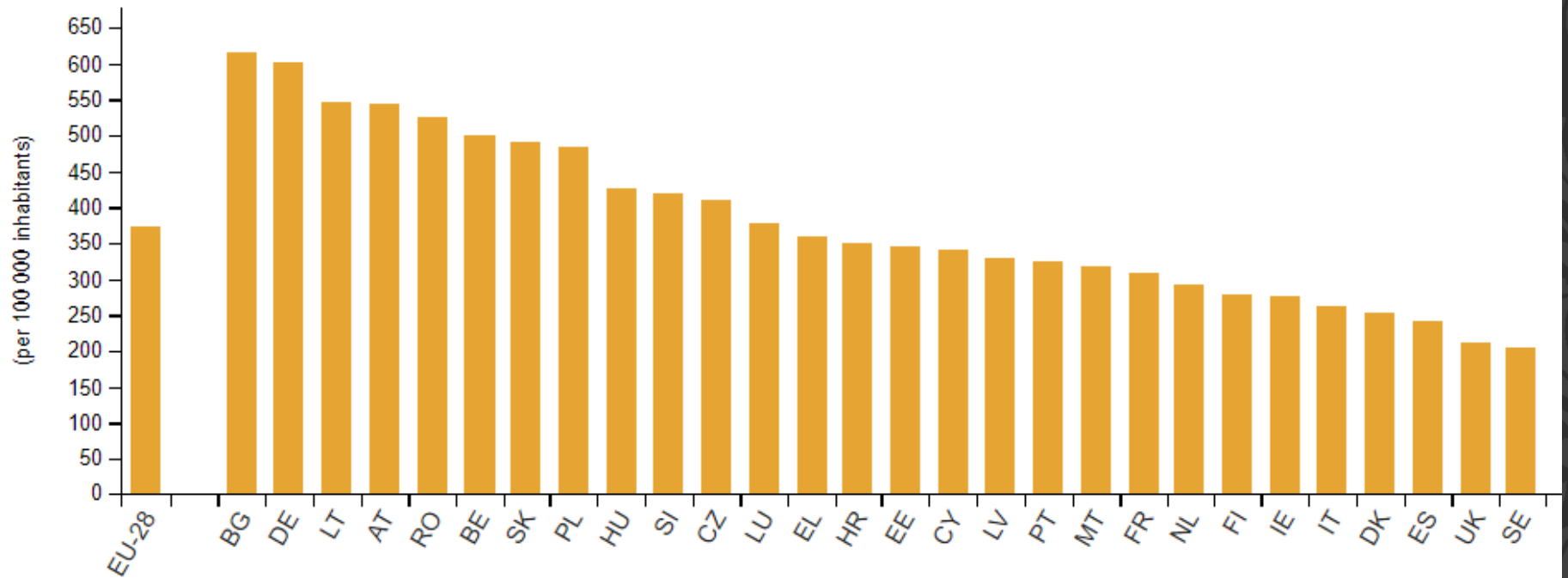
Source: Health care resources

5/2/2020

Curative care beds in hospitals, 2017

5/2/2020

3

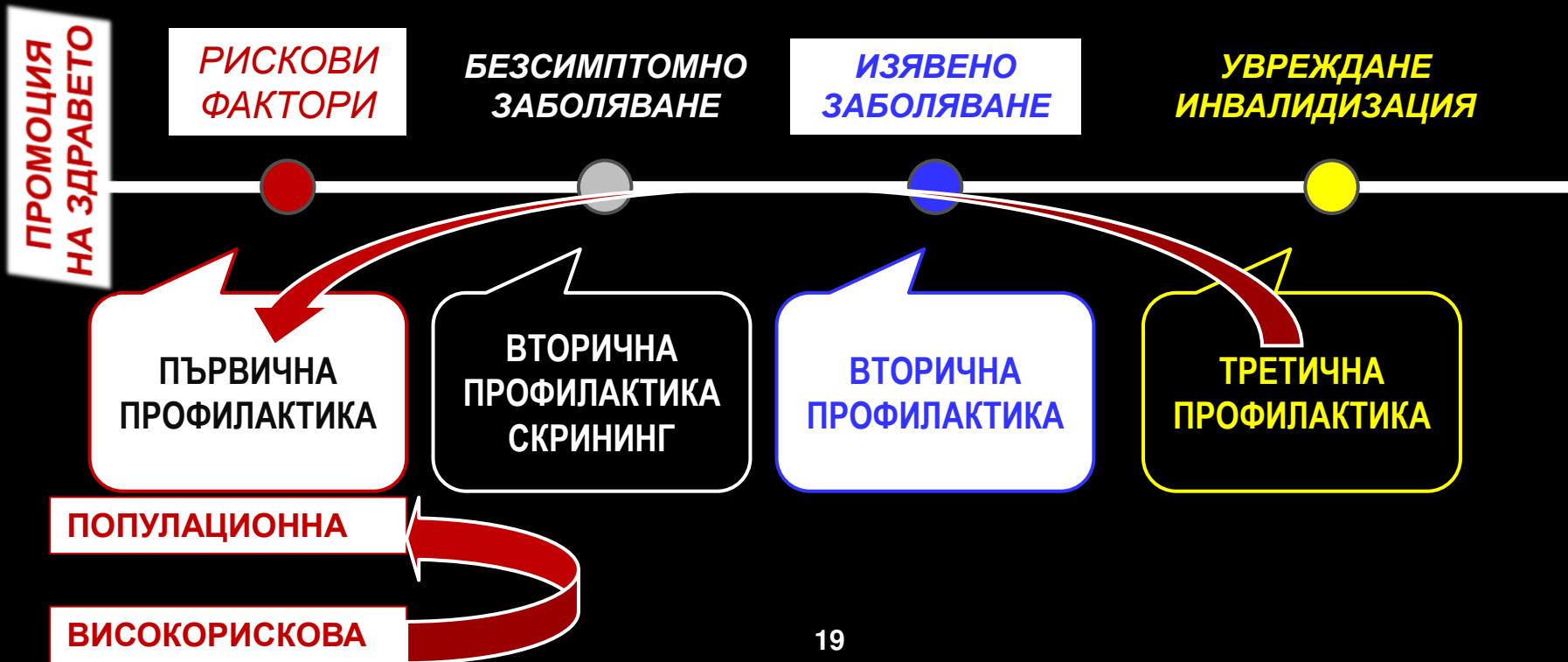
ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ И РЕГИОНАЛИЗАЦИЯ НА ЗДРАВНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Децентрализация на вземането на управленски решения и засилване ролята на местните нива.

5/2/2020

4-5

НОВИ ПОДХОДИ КЪМ ПРОФИЛАКТИКАТА И ПРОМОЦИЯТА НА ЗДРАВЕТО

6

ЗДРАВНА САМОПОМОЩ И ВЗАИМОПОМОЩ НА НАСЕЛЕНИЕТО

- широка мрежа от неправителствени организации за защита на правата на пациентите,**
- сдружения на лица със сходни здравни проблеми.**
- сдружения на родители на деца с различни увреждания и др.**

7

УСКОРЕНО ВНЕДРЯВАНЕ НА НОВИ ДИАГНОСТИЧНИ, ПРОФИЛАКТИЧНИ И ЛЕЧЕБНИ ТЕХНОЛОГИИ

- - електронно здравеопазване
- - високотехнологични болници
- - персонализирана медицина
- - роботизирана хирургия и т.н.

5/2/2020

8

**ПОВИШЕНО ВНИМАНИЕ КЪМ КОНТРОЛА
НА КАЧЕСТВОТО И ОЦЕНКАТА НА
ЗДРАВНИТЕ ДЕЙНОСТИ.**

5/2/2020

9

**ПАЗАРНА ОРИЕНТАЦИЯ НА
СЪВРЕМЕННИТЕ ЗДРАВНИ
СИСТЕМИ.**

5/2/2020

10

**УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ И
ХАРМОНИЗИРАНЕ НА ЗДРАВНОТО
ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И РАЗВИТИЕ НА
ЗДРАВНИЯ МЕНИДЖМЪНТ.**

Част II

ТИПОЛОГИЯ НА ЗДРАВНИТЕ СИСТЕМИ В РАЗВИТИТЕ СТРАНИ

- Критерии за характеристика на моделите на здравните системи
- Модел на национална здравна система
- Модел на социално здравно осигуряване
- Модел на частна здравна система

КРИТЕРИИ ЗА ХАРАКТЕРИСТИКА НА МОДЕЛИТЕ НА ЗДРАВНИТЕ СИСТЕМИ

- 1. Ролята на държавата по отношение на собствеността и организацията на дейността на здравните институции.**
- 2. Източниците на ресурси и тяхното управление.**
- 3. Степен на пазарност.**
- 4. Устойчивост на системата.**

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОЕСД)

Три модела на здравни системи

В ЗАВИСИМОСТ ОТ:

- степента на обхват,**
- модела на финансиране и**
- предоставянето на здравни услуги.**

5/2/2020

**НАЦИОНАЛНА ЗДРАВНА СИСТЕМА
(Модел на Бевъридж)**

**Други названия:
ДЪРЖАВЕН МОНОПОЛИЗЪМ
ДЪРЖАВНО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ**

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА МОДЕЛА:

- 1. Универсален обхват на цялото население**
- 2. Централизирано управление на ресурсите**
- 3. Финансиране от общите данъци**
- 4. Държавна собственост на здравните институции и ресурсите**
- 5. Водеща роля на държавата в регулирането на здравните услуги.**

НАЦИОНАЛНА ЗДРАВНА СИСТЕМА НА ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО

Известен е като модел на Бевъридж след въвеждането му от лорд Бевъридж през 1948 г.

Финансирането на здравните дейности е от държавния бюджет чрез заделяне на средства от общите заплащани такси (около 85%), вноски на работещите (около 10%) и средства, постъпващи от пациентите (5%) за изписани рецепти и някои платени услуги.

НАЦИОНАЛНА ЗДРАВНА СИСТЕМА НА ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО

От началото на 1990-те НЗС се реформира чрез въвеждане на пазарни механизми, предоставяне на по-големи права на местните нива на обслужване, статут на самоуправление на болниците, право на общопрактикуващите лекари на собствен бюджет за обслужване на техните пациенти и за сключване на договори за вторична и третична помощ с болниците за техните пациенти.

НАЦИОНАЛНА ЗДРАВНА СИСТЕМА НА ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО

Системата на финансиране - *децентрализирано правителствено бюджетно финансиране съчетано с „вътрешен пазар“*.

Две страни на пазарните отношения:

- *купувачи на здравни услуги (финансиращи органи)* в лицето на местните здравни органи и големите практики за първична помощ;
- *предоставящи здравна помощ (изпълнители)* - здравните заведения за вторична и третична помощ и частните специализирани кабинети.

НАЦИОНАЛНА ЗДРАВНА СИСТЕМА НА ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО

Нови реформи от 2013 г., които целят подобряване на механизмите за вземане на решения в рамките на Националната здравна система, поемане на по-голяма роля и отговорности от органите на местното самоуправление по отношение на общественото здраве и профилактика.

НАЦИОНАЛНА ЗДРАВНА СИСТЕМА НА ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО

Този модел бе широко прилаган в бившите социалистически страни като модел на Семашко.

Понастоящем такъв модел е типичен за сегашните социалистически страни - Куба, Китай и др.

Днес моделът на Бевъридж се среща в модифициран вид в редица други развити страни: Дания, Швеция, Норвегия, Финландия, Испания, Португалия.

5/2/2020

СОЦИАЛНО ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ (модел на Бисмарк)

**Други названия на модела:
Здравноосигурителна система
Система на ограничения етатизъм**

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА МОДЕЛА:

- 1. Силно здравно законодателство гарантирано от държавата и значително участие на местното самоуправление.**
- 2. Плуралистична (обществена и частна) собственост на ресурсите.**
- 3. Развити пазарни механизми и пълно покриване на потребностите.**

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА МОДЕЛА:

4. Предлагане на профилактични дейности.

5. Устойчивост на системата с висока ресурсна осигуреност.

6. Децентрализация в управлението и регионализация на здравните грижи.

7. Здравните институции имат самоуправление.

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА МОДЕЛА:

8. Наличие на отделени от държавата **здравноосигурителни фондове с** юридическа самостоятелност и органи на управление.
9. Договорни отношения между финансиращите органи и изпълнителите на медицинска помощ.

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА МОДЕЛА:

10. Със здравно осигуряване задължително е обхванато цялото население.

11. Във формирането на здравно-осигурителните фондове *участват три страни: работещите, работодателите и държавата.*

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА МОДЕЛА:

В зависимост от участието на тези три страни се различават **две групи страни:**

- **в първата група** основната част от постъпленията идват от държавния бюджет (Швеция, Исландия, Финландия и др.);
- **във втората група** водещи са целевите вноски на работещите и работодателите (Япония, Германия, Холандия и др.).

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА МОДЕЛА

1. **СОЦИАЛНА СПРАВЕДЛИВОСТ** – *отнася се до набирането на средствата* – здравноосигурителните вноски са пропорционални на доходите.
2. **ГРАЖДАНСКА СОЛИДАРНОСТ** – *отнася се до изразходването на средствата* – всички здравноосигурени лица получават грижите, от които се нуждаят независимо от размера на внесените здравно-осигурителни вноски.

5/2/2020

ЧАСТНА ЗДРАВНА СИСТЕМА (Модел на Кенеди)

**Друго название:
ЛИБЕРАЛЕН ПЛУРАЛИЗЪМ**

ЗДРАВНАТА СИСТЕМА НА САЩ

- 1. Икономически либерализъм (икономическа свобода).**
- 2. Плуралистична собственост на ресурсите.**
- 3. Преобладаване на частния сектор, особено в ПЗП, където работят не само общопрактикуващи лекари, но и специалисти.**

ЗДРАВНАТА СИСТЕМА НА САЩ

4. Вторичната здравна помощ се оказва от частни болници (над 70%), болници на религиозни и благотворителни организации и малък брой държавни болници.

5. Третичната помощ - от медицински центрове към медицинските училища.

6. Финансиране от множество източници, но основно чрез частно здравно застраховане.

ЗДРАВНАТА СИСТЕМА НА САЩ

7. Устойчивост на системата поради висока ресурсна обезпеченост и добре развити пазарни механизми.

8. Държавата гарантира здравното законодателство, но има ограничена роля в организацията и оказването на медицинска помощ.

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ЗДРАВНАТА СИСТЕМА НА САЩ

9. Федералното правителство и на правителствата на отделните щатове чрез две програми.

- **MEDICARE** е програма на федералното правителство, създадена през 1965 г., Обхваща всички лица над 65 г. и инвалидите, Обезпечава безплатно болнично лечение в течение на 120 дни след навършване на 65 г. и до 60 дни ежегодно, покриване на разходи за амбулаторна помощ и лечение на остри състояния, но не покрива разходите за лекарства и продължителна помощ.

ЗДРАВНАТА СИСТЕМА НА САЩ

- MEDICAID е програма, финансирана от федералното правителство и правителствата на щатовете и предоставя безплатни здравни услуги на лицата, живеещи под определен социален минимум.

От двете програми годишно се ползват над една четвърт от американските граждани. Този брой нараства с увеличаването на средната продължителност на предстоящия живот, което предизвиква недоволството на частния сектор .